

Kinderen van Kadmos

deel 1: Oidipous

Kinderen van Kadmos

deel 1: Oidipous

Boudine Berkenbosch

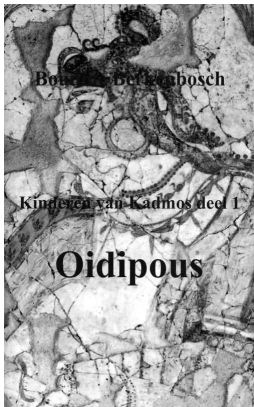
© Boudine Berkenbosch
Brave New Books 2017
ISBN: 978 940 2121 193

Omslagontwerp: Ch. Doulmas
The Wall Paintings of Thera, p. 162
Idryma Theras–Petros M. Nomikos,
Athens 1992

Inhoud

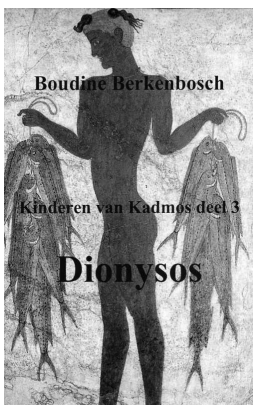
Landkaarten	7
Inleiding: Griekse tragedies en Bijbelse rampen	11
Hoofdstuk 1: Iokaste van Kadmos	17
Hoofdstuk 2: Merope van Doris	54
Hoofdstuk 3: Het orakel van Delphi	98
Hoofdstuk 4: De troon van Thebe.....	147
Hoofdstuk 5: De geboorte van Pallas	191
Hoofdstuk 6: Koning Oidipous	239
Epiloog met tijdslijn.....	282
Index van namen.....	284
Literatuur	292
Eindnoten.....	296

Kinderen van Kadmos is een klassieke trilogie



Deel 1 van Kinderen van Kadmos gaat over Oidipous. Het deel eindigt met de tragedie van Sophokles: Koning Oidipous. In de Griekse stad Thebe zijn ernstige rampen gebeurd! De vraag rees, waarom de goden zo boos waren. Daarop bleek dat de vorige koning was vermoord. Oidipous ging op zoek naar de dader en ontdekte dat hij zelf de schuldige was.
Brave New Books 2015-09-23
ISBN: 978 940 2121 193

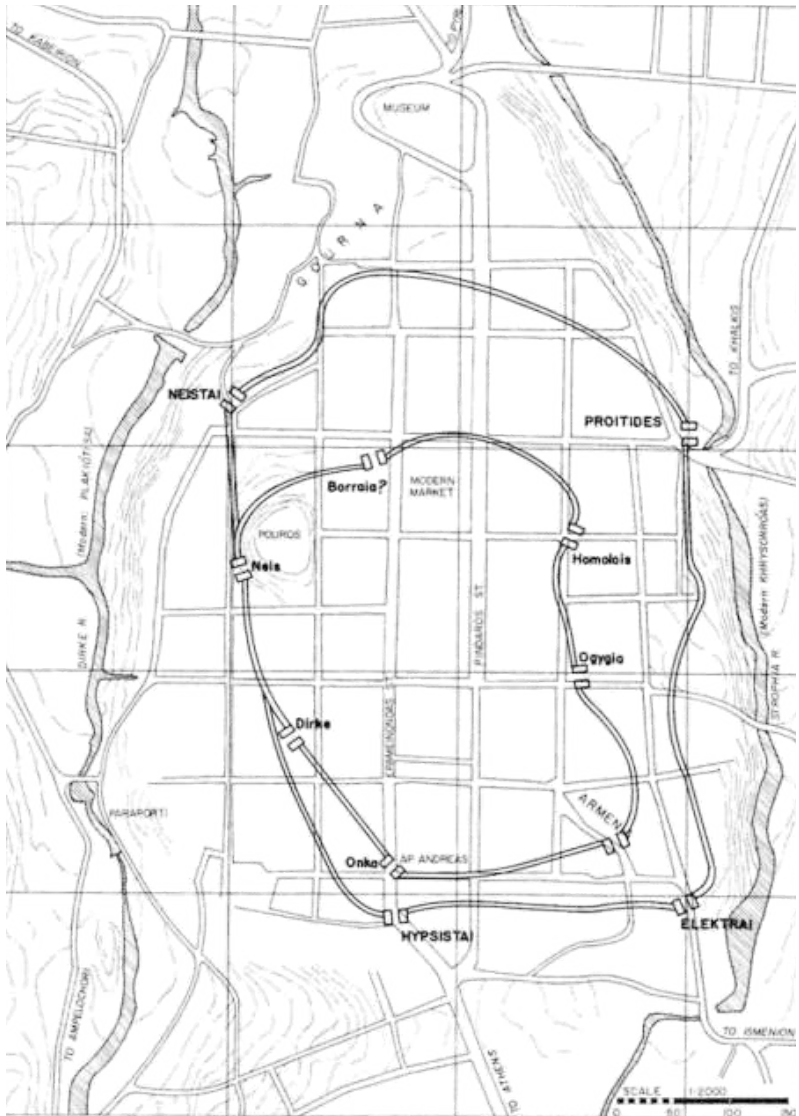
Deel 2 van Kinderen van Kadmos gaat over Antigone. Dat deel eindigt met de tragedie van Sophokles: Antigone. In dit boek staat ook de tragedie Oidipous in Kolonos, plus gedeelten van Zeven tegen Thebe van Aischylos en de Phoenicische Vrouwen van Euripides. Tijdens de oorlog van Zeven tegen Thebe grepen de goden nogmaals in.
Brave New Books 2015
ISBN: 978 940 2121 216



Deel 3 van Kinderen van Kadmos gaat over Dionysos. In dat deel staat vrijwel de volledige tragedie De Bakchanten van Euripides. Uit een andere tragedie van Euripides, Smekende Vrouwen, blijkt dat Dionysos niet twee eeuwen eerder leefde dan Oidipous, maar zelfs iets later. Als Dionysos in Thebe verschijnt als een god, stort heel de stad in.
Brave New Books 2015
ISBN: 978 940 2121 223

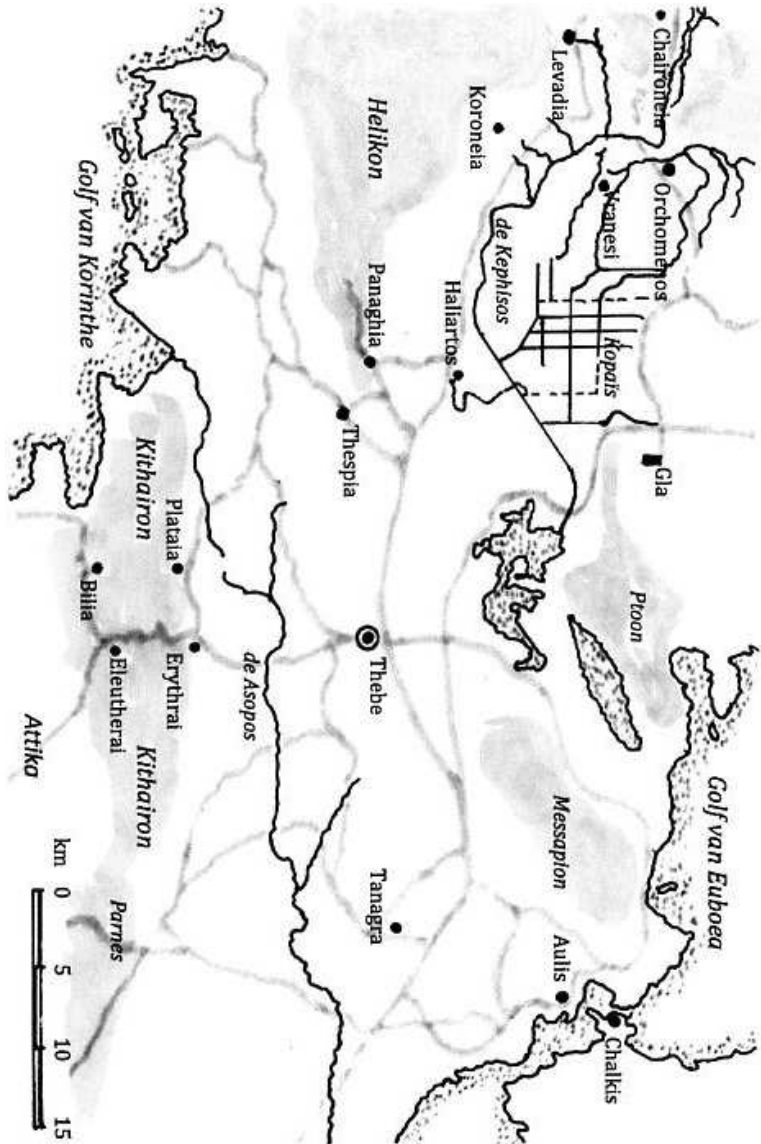
Kaart van Thebe

De binnenste muur stamt uit de tijd van Oidipous.



Bron: S. Symeonoglou: The Topography of Thebes. Princeton University Press. Princeton, New Jersey 1985. ISBN 0 691 03576 8.

Kaart van Boeotië



Bron: Demakopoulou & Konsola: Archaeological Museum of Thebes. General direction of antiquities and restoration, Athens 1981

Kaart van Griekenland



Inleiding: Griekse tragedies en Bijbelse rampen

Deze roman is gebaseerd op de Griekse tragedie 'Koning Oidipous' van Sophokles. De mythische koning Oidipous regeerde over de Griekse stad Thebe, waar hij getrouwd was met koningin Iokaste. Zij was een nazaat van Kadmos, de zoon van Agenor, die afkomstig was uit Tyrus aan de kust van Kanaän. Iokaste had een broer, Kreon en hun vader Menoikeus was kennelijk ooit koning, maar Kreon was zijn vader niet opgevolgd. Zijn zuster was koningin en haar echtgenoot was koning. Daaruit blijkt dat de troonopvolging in Thebe nog van moeder op dochter ging.

In Thebe gold het moederrecht. Dit systeem van verwantschap en erfrecht heeft ooit overal ter wereld bestaan. Kinderen waren verwant aan hun moeder. Vader was de verwekker, de man van moeder, een goede vriend en huisgenoot, maar als zodanig geen verwant. Het ouderlijk gezag lag bij de moeder en haar verwanten. Op de verwantschap rustte een taboe, verwanten waren zowel verboden als heilig. Een seksuele relatie tussen hen was absoluut ondenkbaar, maar verwanten behoorden elkaar te beschermen, verzorgen en begraven. Een belangrijk aspect was, dat dit taboe door iedereen werd gekend, maar onbespreekbaar was. Het schenden van het taboe leidde tot schaamte en een ondraaglijk schuldgevoel. Men werd dan gestraft door de wraakgodinnen.

Om incest te voorkomen, was iedere stam verdeeld in clans of totems. Meestal waren het er vier, maar in Thebe waren het er drie: Kadmos, Zethos en Amphion. Leden van dezelfde totem waren als broers en zusters, maar de totems waren ook onderling verwant. De totem van de vader was taboe en ook de totem van de vader van de vader was verboden. Van de vier totems bleef er aldus slechts een over waaruit men een partner kon kiezen: de huwelijkstotem. Een huwelijk met een vreemdeling was altijd mogelijk, want dat was geen verwant.

Het enige huwelijk tussen verwanten dat door dit systeem niet werd uitgesloten, was dat tussen de kinderen van een broer en zuster. Een meisje mocht trouwen met de zoon van de broer van haar moeder. "Neef en nicht vrijt licht," zouden wij zeggen. Een dergelijk huwelijk genoot soms zelfs de voorkeur, omwille van het bezit en het erfrecht. Ook mocht een meisje trouwen met de zoon

van de zuster van haar vader, maar dit huwelijk was veel minder in trek. Het leverde dan ook nauwelijks economisch voordeel op. Een meisje mocht echter niet trouwen met de zoon van een zuster van haar moeder, want de kinderen van twee zusters waren van dezelfde totem. Deze neef en nicht werden vrijwel beschouwd als broer en zuster! Ook de zoon van de broer van de vader behoorde tot een verboden totem. Twee broers trouwden meestal binnen dezelfde huwelijkstotem, zodat ook hun kinderen als broers en zusters werden beschouwd.

Overigens was de partnerkeuze vrij, al oefenden de verwanten wel druk uit op een meisje om een voordelig huwelijk aan te gaan. Een broer mocht zich echter niet bemoeien met de partnerkeuze van zijn zuster en ook de andere verwanten van het meisje hielden zich daarbij liever afzijdig, zodat de vader van het meisje vaak de besprekingen over het huwelijk voerde met de bruidegom en zijn verwanten.

In het moederrecht werd een man nooit opgevolgd door zijn zoon, want dat was geen verwant. Hij kon worden opgevolgd door zijn broer, of door de zoon van zijn zuster, want dat waren zijn mannelijke verwanten. Belangrijker was echter het erfrecht van moeder op dochter. De koningin werd opgevolgd door haar dochter en de man met wie zij trouwde, werd koning. Hij regeerde namens haar. Hoewel de koningin niet zelf regeerde, gold haar wil als wet. De broer van de koningin was een belangrijke man, zijn belang viel vrijwel volledig samen met dat van zijn zuster en de kinderen van zijn zuster stonden onder zijn gezag.

Een dergelijk verwantschapssysteem bestond nog tot in de 20ste eeuw op enkele Polynesische eilanden. Het is door antropologen onderzocht en beschreven, alvorens het teniet werd gedaan door de komst van het Christendom. Ten tijde van Oidipous gold dit systeem kennelijk nog in heel Griekenland, al probeerden de priesters van Apollo er het vaderrecht in te voeren. Dit leidde tot misverstanden, zoals we in deze roman zullen zien.

Het paleis waarin Oidipous en Iokaste woonden, heeft werkelijk bestaan. Men noemt het de Oude Kadmeion. De stad Thebe ligt op een heuvelrug te midden van vruchtbare vlakten en de stad was omringd door een muur met zeven poorten. De rijkdom van deze

stad was zo spreekwoordelijk, dat de Grieken in latere tijden de hoofdstad van Egypte vernoemden naar hun eigen stad Thebe. Het oorspronkelijke Thebe ligt in Griekenland.

De Oude Kadmeion wordt gedateerd als ongeveer gelijktijdig met de schachtgraven van Mykene, de Nieuwe Paleizen op Kreta en de stad Akrotiri op het eiland Santorini. Akrotiri werd in 1628 v.Chr. bedolven onder de as van een vulkaanuitbarsting. Deze datering is exact, op grond van de boomjaarringen, en hij wordt bevestigd door de koolstofdatering. In Griekenland zijn talloze voorwerpen uit die tijd opgegraven. Deze schetsen een beeld van een rijke beschaving. Kleding en gebruiksvoorwerpen, zoals in deze roman beschreven, zijn ontleend aan fresco's en versierde voorwerpen die deel uitmaken van de archeologische vondsten. Daar waar een vondst letterlijk wordt beschreven, geeft een eindnoot aan waar u dat voorwerp kunt bewonderen.

In de oudheid geloofde men dat de hele kosmos bezielde was, de hemellichamen werden beschouwd als goden. Niet alleen de Grieken, maar ook andere volkeren aanbaden de planeten Jupiter en Venus, waarbij Jupiter meestal de oppergod was, met Venus als goede tweede. De Grieken noemden hen Zeus en Aphrodite. De zon en de maan waren ook belangrijk, maar de Griekse oppergod is Zeus. Deze god krijgt soms kinderen, zoals Apollo, Artemis en Pallas Athene. Men gaat er meestal vanuit dat deze verhalen mythen zijn, overdrachtelijk bedoeld, maar als we ze letterlijk nemen, dan blijken de kinderen van Zeus gevaarlijk. Phoibos Apollo, de zoon van Zeus, is een angstaanjagende god en ook zijn tweelingzus Artemis is minder onschuldig dan ze op het eerste gezicht lijkt. Hun moeder was de Langharige Dame, oftewel Leto Kometa. Het zijn kinderen van Jupiter en een komeet!

Om dit te begrijpen, moet men iets weten over kometen. Deze vallen vanuit het heelal naar de zon. Ze gaan dan met een scherpe bocht rond de zon, om weer te verdwijnen in de richting waar ze vandaan kwamen. Bij iedere omloop wordt een komeet door de zwaartekracht van de zware buitenplaneten een beetje naar de ecliptica getrokken, het vlak waarin de planeten draaien. Licht hij eenmaal op de ecliptica, dan kan hij vlak langs een planeet komen. Een botsing waarbij de komeet inslaat op de planeet, komt echter

zelden voor. Meestal heeft de komeet voldoende snelheid om weer te ontsnappen uit het zwaartekrachtveld van de planeet. De aarde is klein, de zwaartekracht is gering en de snelheid van de aarde is relatief hoog. De kans dat een komeet op aarde inslaat, is daarom vrijwel nihil. Hoe groot die komeet is, doet daarbij niet ter zake. Het gaat uitsluitend om zijn snelheid en richting.

Jupiter is de zwaarste planeet en zijn snelheid is veel lager dan die van de aarde. Als een komeet langs Jupiter komt, dan wordt zijn baan door de zwaartekracht afgebogen. Hij verandert dan van snelheid en richting. Gaat hij achter Jupiter langs, dan wordt hij meegezogen met de planeet. Zijn snelheid neemt toe en zijn baan buigt iets af naar het westen. Gaat hij voor Jupiter langs, dan wordt hij vertraagd en zijn baan buigt iets af naar het oosten. Een snellere komeet schiet verder weg in het heelal, het duurt daarom langer voor hij terug komt. Wordt de komeet vertraagd, dan komt hij eerder terug. Komt hij te dicht langs Jupiter, dan kan hij worden ingevangen. Het wordt dan een maan van Jupiter, of hij valt in de oceaan van vloeibare waterstof waaruit deze planeet bestaat. Het zelfde geldt voor een passage van een komeet langs andere zware planeten, maar Jupiter is de zwaarste. Daarom wordt Jupiter ook wel de Kometenvanger genoemd.

In het verre heelal is een komeet stijf bevroren. Hij wordt pas met het blote oog zichtbaar, als hij ongeveer bij de baan van Jupiter is. De zon is daar fel genoeg om hem een beetje te ontdooien. Als hij langs Jupiter komt, dan zou het vanaf de aarde gezien lijken alsof die komeet aan Jupiter ontspringt, alsof Zeus een kind krijgt. Jupiter heeft ook een zeer krachtig magnetisch veld, waardoor de komeet een elektrische lading kan krijgen. Misschien werden de rampen die in de Griekse mythologie zo'n grote rol spelen, wel aangericht door een komeet die eerst langs Jupiter kwam en daarna de aarde naderde.

Ook in de Bijbel staan rampen, die steevast gepaard gaan met de verschijning van de god Jhwh. Zo verscheen Jhwh aan Abraham, waarop het brandende zwavel regende. In de Griekse mythen is Phoibos Apollo de zoon van Zeus. Zijn naam betekent: Stralende Vernietiger en ook hij lijkt alles in vuur en vlam te hebben gezet. Als we hier te maken hebben met dezelfde kosmische ramp, dan

was Abraham een tijdgenoot van de Griekse mythische figuren aan wie Phoibos Apollo verscheen. Kadmos, de zoon van Agenor, de stamvader van Iokaste en Kreon, was een van hen.

Zeven generaties na Abraham, zeg maar een kleine twee eeuwen later, verscheen Jhwh aan Mozes. De stamboom staat in het boek Exodus: Abraham, Isaak, Jacob, Levi, Kehat, Amram, Mozes. In dat Bijbelboek staan zulke merkwaardige rampen, dat alleen een kosmische oorzaak deze zou kunnen verklaren. Als ze waar gebeurd zouden zijn, dan gebeurde dit overal, wereldwijd en op het zelfde moment.

In de tragedie 'Koning Oidipous' is er een ernstige ramp gebeurd, alle goden zijn woedend! Als dit dezelfde ramp zou zijn als de rampen in het boek Exodus, dan was Oidipous een tijdgenoot van Mozes. Het enige jaartal waarin deze ramp kon plaatsvinden, is dan 1628 v.Chr., want vanaf dat jaar vertonen de boomjaarringen wereldwijd een groeistoornis. In dat jaar barstte ook de vulkaan van Santorini uit.

Dit boek bevat geen fictie, maar een manier waarop men de Griekse mythen zou kunnen lezen. Of dit een waar verhaal is, laat ik ter beoordeling aan de lezers. Het is in elk geval een spannend verhaal dat ontstaat als men de Bijbel naast de Griekse tragedies legt. Het verhaal is doorspekt met citaten uit de Griekse klassieke literatuur, van Hesiodes tot Sappho. Ieder citaat is gemerkt met een eindnoot met bronvermelding, zie de index achter in het boek. Samen met de betekenis van Griekse namen vormen deze citaten het skelet van de roman. Hoewel de betekenis van de namen meestal reeds in de tekst wordt verklaard, is achter in het boek ook een index van namen opgenomen.

In het laatste hoofdstuk wordt de tragedie 'Koning Oidipous' onverkort aangehaald. Een viertal ontbrekende regels zijn daarbij door mij ingevuld. Deze staan schuin gedrukt. Op twee plaatsen is echter een woord veranderd. Om Sophokles geen geweld aan te doen, zijn deze wijzigingen gemerkt met een voetnoot.

Hoofdstuk 1: Iokaste van Kadmos

Met citaten uit Hesiodus, Homerus, de Homerische hymnen en Euripides.

Met een zucht leunde Iokaste terug in de kussens. Haar kind had een kreet gegeven, als eerste teken van leven. In de hele Kadmeion had die dag geen vrouw een knoop of een strik durven leggen. Alle schorten waren afgebonden, rokken en haren hingen los. In het hof zongen de weefsters hun gebeden tot Eileithyia, de godin van het kraambed, zo luid dat hun gezang haar weeën had overstemd. De bevalling was voorspoedig verlopen, de pijn ebde weg en Iokaste voelde een lome tevredenheid door haar lichaam trekken. Vanuit de verte van haar bewustzijn klonk ferm het woord waarop ze wachtte: 'Een zoon!' Vaag hoorde ze nog het gejoel, dat als een waterval door de Kadmeion klaterde. Met een glimlach bedacht ze wat het gejoel teweeg zou brengen. Haren werden nu opgebonden, schorten gestrikt, ketels van het vuur genomen, spintollen terzijde gelegd. Weefraam en borduurnaald werden opgepakt, garens door het oog van de naald gehaald. Ook de tapijtknoopsters zouden hun werk weer hervatten, dacht ze nog. Toen zonk ze weg in de vergetelheid van de slaap.

Glunderend keek Iokaste neer op haar kindje. Het had de tepel losgelaten en het lamplicht streek langs zijn tevreden snuitje. Dit was niet zomaar een zoon, welnee! Wat een goddelijk kind was dit, zo volmaakt geschapen! Het dons op zijn weke schedeltje, de roze wangetjes, het vochtige mondje, de ronde handjes met ranke vingertjes, aan elk handje vijf! Ze bewonderde de parelmoeren nageltjes, bekeek de voetjes, telde de teentjes, kneep zacht in zijn beentjes en tikte speels op zijn tepeltjes, een, twee! Ze volgde zijn ribbetjes van boven naar beneden en legde haar hand op de luiersband, waarop ze in de laatste dagen van haar zwangerschap nog een Sfinx geborduurd had, want de gevleugelde Leeuwin is het symbool van Kadmos.

'Mijn kleine leeuw, je bent een zoon van een grote koning,' zei ze trots, 'Wacht maar tot je vader je ziet. Kallileon zal hij je noemen, goede leeuw, of Erastos, mijn liefje. Of Agathos,' bedacht ze toen,

dat is edel en moedig: Edelmoedig. Ze proefde het woord op de tong. 'Agathos is mooi, vindt u ook niet, tante Zelfstandig?' Autoño legde haar spintol neer en kwam overeind. In de schemering van lamplicht en haardvuur boog ze zich over haar nichtje. 'Heeft het goed gedronken, Maneschijn?' 'Als een koning, tante! Ik kan nu al voelen hoe sterk hij zal worden!' Haar triomfantelijke toon bracht een brede lach op het gezicht van Autoño. Ze nam het kind van Iokaste over, legde het op haar schouder tot het boerde en voelde even of zijn luiers nog droog waren. Ze legde hem in de wiegenmand die naast het bed van Iokaste aan een balk hing, en dekte hem toe met een wit lakentje, tegen de boze geesten. Op zijn zachte lamsvacht sliep het kindje in. Iokaste liet de wieg nog even schommelen en zonk toen weg in een halfslaap. 'Slaap maar, Iokaste,' zei Autoño teder, 'Je hebt het goed doorstaan. De koningin van Kadmos heeft een zoon! Goed zal het leven zijn in Thebe, als de dochter van de koningin wordt beschermd door haar grote broer!' 'Tante, weet Kreon het al?' vroeg Iokaste slaperig. 'Wel zeker, mijn dwaze dochter! Kleothera kwam vandaag wat honing brengen, ach, wat is ze toch beeldschon... Ze vroeg me haar gelukwensen aan je over te brengen, ook namens haar man. Je broer is zo trots op jou! Kreon, de zoon van Menoikeus, heeft nu een erfgenaam.' Autoño zoende Iokaste op de wangen. 'Slaap nou maar, lieverd, des te eerder ben je weer op de been.' 'Is Laios al weg, tante?' 'Ja, natuurlijk! De koning is voor dag en dauw vertrokken, hij nam alleen zijn snelste lopers mee. Maar rust nu, mijn kind, Laios komt over een maan pas terug, dat weet je.' Ze streek een haarlok weg uit het gezicht van Iokaste, die zich op haar zij rolde en weggleed in de armen van de slaap.

Tante Autoño ging zitten en nam haar spintol op. In een mand aan haar voeten lagen haar slangen te slapen. Vanuit de Kadmeion klonk zacht het gezang van de vrouwen. In de kamer was het stil, op de ademhaling van Iokaste na. 'Zo jong nog en nu al zo machtig,' dacht Autoño, 'Zo kwetsbaar en toch al zo sterk.'

Er zoemde een vlieg en de spintol snorde. 'Tante, wat heb ik het warm,' klaagde Iokaste. Ze voelde zich suffig en loom. Ze lag nu al bijna een halve maan in het kraambed. Het was benauwd in de

kamer, de luiken waren gesloten, in het gloeiende haardvuur stond een ketel te dampen en er brandden twee lampen. 'Zou Mikroleon geen last van de warmte hebben, tante? Mag het raam niet wat open, of anders de deur?' Met een zucht legde Autoñoë de spintol neer, haar handen waren klam en de draad werd niet glad en soepel. 'Nee, liefje, het raam natuurlijk niet, maar ik zou de deur op een kier kunnen zetten,' zei ze voorzichtig, 'Het badwater is trouwens vanmorgen ververst. Waarom fris je jezelf niet wat op?' Het kindje ontwaakte en begon te huilen, Iokaste kwam overeind. Ze boog zich over de wieg en vouwde het lakentje terug. 'Jij hebt het natuurlijk ook veel te warm,' vond ze. 'Tante, zal ik hem een badje geven?' 'Dat is goed, dan ga ik zelf ook even mijn handen wassen, want het vlas blijft aan mijn vingers kleven.' Voorzichtig nam Iokaste het kindje op en verdween achter het gordijn. Autoñoë volgde haar met de dampende ketel.

De badkamer was licht en fris vergeleken met de kamer. Hoog in de muur zat een klein raam en van onder de vloer klonk het geruis van de watergoot die van de bron van Ares in de heuvels dwars door de stad liep. Naast de badkuip stonden kruiken en manden, op een lage tafel stonden kleine kruikjes, schaaltes en doosjes. Iokaste legde het kindje op een schapenvacht naast de tafel en maakte zijn luiers los. Het hield op met huilen. Autoñoë mengde in een waskom koud water uit een kruik met heet water uit de ketel tot een lauw badje. Iokaste liet haar rok op de grond vallen en stapte in de badkuip zodat het water klotste. Het bad was heerlijk fris. Autoñoë zette de waskom op de tafel, ging zitten, nam het kindje op en wikkelde het zijn luiers af. Het begon weer te huilen. In de badkuip ging Iokaste kopje onder en proestte toen: 'Toe, tante, wacht even, laat mij het nou doen.' Ze kwam snel uit de kuip en knielde druipend naast Autoñoë neer.

Autoñoë liet het kind rustig in het badje zakken, het hoofdje steunend met een hand. Het ontspande zich en werd stil. Ze gaf Iokaste een doekje en Iokaste waste het gezichtje. Het kind kneep de oogjes toe en spartelde, zodat het water over de tafel spatte. Iokaste lachte en waste zijn beentjes, zijn billetes en balletjes en het piepkleine piemeltje, dat onder haar aanraking recht overeind kwam. Ze genoot. 'Kijk nou toch hoe groot hij al wordt!' lachte ze opgetogen. 'Ja, dat zal me later nog wat worden,' grinnikte

Autonoë. Ze viste het doekje uit het water en waste behendig het hoofdje, de hals en nek, de okseltjes, de armpjes en handjes. 'Zo, en nu de oortjes nog.' 'Toe, tante, laat mij het nou doen!'

Autonoë nam het kind uit bad, wikkelde het in een doek en begon het af te drogen. Ook Iokaste droogde zich af, terwijl Autonoë het kind met zalf insmeerde. Ze hield het aan de enkeltjes iets omhoog, deed wat zalf op de billetjes, wikkelde handig een luier om, strikte de luierband en legde het kind op de schapenvacht. Naakt en met natte haren knielde Iokaste neer en boog zich over haar zoon. Ze legde haar hand op zijn buikje, schudde het zachtjes heen en weer en keek hem recht in de ogen. Zijn roze mondje krulde open tot een wijde spleet, hij lachte breed en tandeloos. Er ging een golf van warmte door haar hart.

Even later lag ze weer in bed, naast de wieg waarin haar kindje sliep. Autonoë had de deur op een kier gezet en haar spintol weer opgenomen. Iokaste liet haar gedachten stromen, het hele leven was volmaakt en haar kind was nog wel het meest volmaakt van al. Het wachten was alleen nog op de koning, die Apollo was gaan vragen naar zijn naam. 'Zou Laios al op de terugweg zijn, tante?' 'Welnee, de mannen zijn pas een halve maan geleden vertrokken en je weet, het is een verre reis naar Delphi. Ook voor vogels is het ver en mannen lopen nou eenmaal minder snel, zelfs al zouden ze willen vliegen.' 'De koningin is uitgerust, maar de koning komt niet thuis,' zei Iokaste opstandig. 'Wees nou maar blij dat je zo lang mag rusten, Maneschijn. Ongeduld en tevredenheid gaan nooit samen.'

Aan de deur kwam Ino fluisterend vragen, of haar moeder nog brandhout en lampolie nodig had en of ze het avondmaal mocht komen brengen. Autonoë stond op en liep met haar dochter mee, om het een en ander te regelen. Ze deed de deur achter zich dicht.

Door een kier in het luik sijpelde wat zonlicht de kamer binnen. Iokaste had haar kind gevoed en verschoond en haar slangen te eten gegeven. Nu tokkelde ze op haar lier en begon te zingen:

Dit is het lied van Gaia, de welgeschapen aarde,
de moeder van ons allen en de oudste van de moeders,
zij die alle wezens voedt die leven op het land,
of vliegen door de lucht, of zwemmen in de diepe zee.

O, machtige koningin,
u bent de bron van alle kinderen en vruchten.
Aan alle stervelingen schenkt u het leven
en u ontnemt het hen ook weer.
Wees gegroet, moeder van alle goden,
die gehuwd is met uw eigen zoon Ouranos,
de hemel, die met sterren is getooid.
Schenk me in ruil voor dit lied
een levenslust die het hart doet juichen.
Dan zal ik u gedenken en dan zing ik nog een lied. ¹

Autonoë had de laatste verzen meegezongen en eiste lachend nog een lied. Iokaste begon de melodie van Kadmos en Harmonia te tokkelen. Ze begon:

In Tyrus in het oosten, ver over het water,
woonde Kadmos, de zoon van Agenor....

Op de gang klonk rumoer, er werd zachtjes geklopt. Er stonden twee meisjes voor de deur. 'Vrouw Autonoë!' fluisterden ze luid, 'De koning is terug!' Iokaste zat meteen recht overeind. 'Stil toch, meisjes!' maande Autonoë, 'Je zult de kleine prins nog wakken!' Uit de mand naast het bed klonk een kreetje, dat overging in geschrei. De meisjes keken schuld bewust en verdwenen op fluistervoeten, Iokaste zat rechtop in bed en boog zich over de wieg. Autonoë snelde toe, maar Iokaste had het kind reeds aan de borst gelegd. 'Ha, tante, eindelijk, Laios!' juichte ze opgetogen, 'Hoe zou de uitspraak van Phoibos luiden? Hoe zou het orakel hem noemen? Welke roem zou er voor hem zijn weggelegd? Zal hij later koning worden? En welke stad zal hem dan eren, welk land? Oh, ik weet zeker dat...'

'Rustig, dochter van Agave, kalmeer,' zei Autonoë streng, 'Je zult het spoedig weten, maar als je je kind niet rustig laat drinken, dan zal Hekate hem naar Hades lokken.' Het kindje had de tepel gevonden, Iokaste ontspande zich en Autonoë knikte tevreden.

Ongeduldig wachtte Iokaste tot Laios kwam. Het duurde lang. Handig had ze haar kind gewassen en zijn wieg verschoond, vandaag voor het laatst onder het toeziende oog van tante Autonoë. Daarna had ze zelf een bad genomen, terwijl Autonoë bij het kind zat. Fris en geurend naar zoete olie had ze haar mooiste

kleed aangetrokken en de halsketting van Harmonia omgedaan. Nu zat ze rechtop in bed haar nog vochtige haren te kammen en bij het minste gerucht in de gang spitste ze haar oren. Maar het schuifelen of trippelen van muilen over de gladde stenen ging steeds haar deur voorbij.

Eerst had hij natuurlijk een bad willen nemen, na zo'n lange reis. Daarna zou hij in de troonzaal eten, terwijl de mannen hem vertelden wat er tijdens zijn afwezigheid in de stad was voorgevallen. En daarna zou hij snel naar haar toe komen, dat wist ze zeker, maar de mannen hadden misschien wel veel te bespreken. Ze wachtte gespannen op het naderen van zijn schreden. Ze wist, dat de deur nu elk moment kon opengaan.

Laat in de namiddag klonk ten slotte zijn voetstap. De deuren zwaaiden open, Autoonë verliet de kamer, met haar spintol en haar mand met slangen. Laios kwam binnen.

'Laios! Welkom!' juichte Iokaste. 'Vrouw Iokaste, mijn koningin, wat verheugt het me om je terug te zien,' begroette hij haar. 'Laios, kijk, dit is onze zoon! Is hij niet prachtig? Alle goden hebben hem gezegend, dat weet ik zeker. Hoe luidde de uitspraak van Phoibos Apollo? Hoe zal men hem noemen? Welke roem zal hij verwerven? Welke stad zal hem eren? Toe Laios, vertel me, wat heeft de Stralende gezegd?'

Laios stond nog altijd midden in de kamer. Zijn blik ging aarzelend van haar gezicht naar de wieg en zijn machtige gestalte leek een schaduw te werpen tot in de verste hoek van het vertrek. Met trage schreden naderde hij het bed en zette zich neer op de rand. Aarzelend, bijna voorzichtig, nam hij haar slanke handen in de zijne, kuste haar voorhoofd en keek haar ernstig aan. 'Lieve Iokaste, mijn koningin, luister goed naar de uitspraak van de Stralende Vernietiger, de zoon van Zeus. Zijn woord is altijd waarachtig, maar het valt ons, stervelingen, soms zwaar om aan die stem te gehoorzamen. Zelf ben ik bereid om dit lot te aanvaarden, hoe bitter het ook is.' Verontrust keek Iokaste hem aan. 'Wat heeft Phoibos Apollo dan gezegd?' Laios boog het hoofd en zweeg. 'Laios, zeg het me! Wat het ook is, het is erger om het niet te weten!'

'Koningin, mijn liefste Iokaste, luister,' klonk het hees, 'De god acht het beter om dit kind niet in leven te laten.' Iokaste sperde haar

ogen wijd open en kreet: 'Maar waarom?' Laios zweeg. 'Waarom mag hij niet in leven blijven? Laios, kijk!' Ze strekte haar hand uit naar de wieg en sloeg het lakentje terug. 'Zie dan toch zelf, hoe volmaakt hij geschapen is! Waarom wenst de god dat hij zal sterven? Hoe kan iemand, zelfs een god, in hem ooit een gebrek hebben gevonden? En welk gebrek zou dat dan zijn? Laios, kijk! En zeg het me!' Laios richtte zich op en keek over de rand van de wieg. In zijn houding en in zijn blik lag iets dat zweemde naar afschuw en vrees. Toen keek hij Iokaste aan en zei schor: 'De god zegt dat hij zijn vader zal vermoorden.'

Zodra Autoonö de kamerdeuren achter zich had gesloten, schoot er vanuit de schemerige gang een maagd op haar af. 'Moeder, geef mij uw mand maar,' riep ze opgetogen. 'Dag Tritone,' begroette Autoonö haar rustig en ze bekeek haar jongste dochter van top tot teen. Haar hoofd was glad geschoren, op een speels lokje op haar voorhoofd na. Een lange lok op haar achterhoofd was opgestoken. Rond haar voorhoofd droeg ze een gouden diadeem en aan haar oren bungelden gouden oorknoppen. Haar mond was rood geverfd en haar ogen zwart omrand. Ze droeg een halssnoer van blauwe rozetjes en boven haar prille borsten dobberden gouden eendjes aan een ketting. Ze had haar nieuwste jak aan, wijnrood en met blauwe banden afgezet. Van de zomen van haar mouwen hingen gouden kettinkjes af. Rond haar polsen en enkels droeg ze blauwe kralen en onder haar enkellange rok van rode, witte en blauwe stroken had ze blauwe muilen aan, met borduursel in wit en rood. Zelfs in de schemering van de gang zag ze er schitterend uit.²

Autoonö knikte goedkeurend, gaf haar mand aan Tritone en liep door. Tritone liep met haar mee. 'Moeder', begon ze opgetogen, 'Alle eieren zijn geklutst, de kraamvrouwenwijn staat al klaar. En de honingkoek is zo prachtig gelukt, het feest kan beginnen.' Autoonö wierp zijdelings een blik op haar dochter en lachte: 'Niet zo ongeduldig, liefje. Jij hebt jezelf al mooi gemaakt, je ziet er beeldschoon uit, maar je moeder is vuil en bezweet. Zo kan ik toch niet naar het feest! Dat zou de boze geesten verzoeken... Ik wil me eerst baden en kleden.' 'Natuurlijk, moeder, maar ik help u wel. Ino is toch ook nog niet klaar.'

Uit een van de kamers klonk gelach en een kirrend gekibbel. Tritone wierp een blik naar binnen en riep: 'Nog even! Vrouwe Autoño wil zich eerst verkleden!' Moeder en dochter staken het hof over, vanaf het dak van de troonzaal keken vrouwen naar beneden. Een van de maagden kwam al de trap af, in haar mooiste kleed. 'Nog even!' riep Tritone, 'Wacht tot vrouwe Autoño zich heeft gekleed.'

Haastig liep ze met haar moeder naar de overzijde van het hof. In de kamer van Autoño waren de luiken gesloten en op het altaar naast de haard brandde een lamp. In het schemerlicht zag Autoño dat de kamer opgeruimd en schoon was en dat haar mooiste kleed al op het bed lag uitgespreid. Tritone zette de mand met slangen weg, knielde bij het altaar en stak nog meer lampen aan. 'En moeder, uw badkuip is vol!' zei ze triomfantelijk, 'Ino en ik zijn vandaag eerst naar de bron gegaan, maar daarna hebben we uw kamer schoongemaakt en het bad gevuld.' 'Ik dank Prometheus voor zulke dochters!' zei Autoño vergenoegd, 'Deze goede god heeft mijn maagden de gedachte ingeblazen om op mijn altaar alvast een lamp te ontsteken en mijn kuip te vullen met schoon water.'

Op dat moment kwam Ino binnen: 'Ha, Tritone! Moeder! Ik ben helemaal klaar!' Ze was al even fraai gekleed als haar zuster, maar haar borsten waren iets voller, haar strokenrok was groen, geel en rood, haar jak was geel met rode banden en ze droeg behalve haar gouden ringen en kettingen, een kralensnoer van bloedkoraal. Autoño verdween in de badkamer, Ino liet zich lachend bewonderen door haar zuster en even later hielpen de dochters hun moeder met haar kleren, haar sieraden en haar kapsel.

Vanaf het eerste moment dat het geratel van de wagenwielen van Laios was doorgedrongen tot het dak van de troonzaal, had de gebruikelijke rust van de vrouwen die daar zaten te werken, plaats gemaakt voor een opgewonden bedrijvigheid. 'Koning Laios is terug!' Tot nog toe had niemand in de Kadmeion met zelfs maar een woord durven reppen van de kraamvrouw en haar kind. Wel waren er lachend vele toespelingen gemaakt en de Kadmeion werd dezer dagen om de haverklap bezocht door vrouwen die wat honing of eieren kwamen brengen en dan in bedekte termen

informeerden naar de gezondheid van de koningin. Maar tot op heden was er gezwegen over het kind.

Bij aankomst van Laios en zijn mannen hadden de maagden hun werk neergelegd en waren opgesprongen om over de borstwering te kijken. 'Het is de koning!' De oudere vrouwen legden hun borduurraam weg en stuurden de maagden met alle kinderen naar de bron om water te halen. In de keukens werden kippen geplukt en vuren opgestookt, de oven werd langzaam heet. Toen de maagden en de kinderen verhit van het harde lopen terugkwamen met volle waterkruiken, draaiden de kippen al aan het spit en de honingkoek stond in de oven. Een zoete geur trok door de hele Kadmeion. Alle eieren die nog over waren, werden in een schaal gebroken, de dooiers werden losgeklopt en vermengd met een kruidige mede. Geen ei bleef heel, want dat zou ongeluk brengen. Maagden en moeders verdwenen in kamers, jongetjes werden buitengesloten, niemand lette op hen. Ze renden joelend door de gangen, tot een grootmoeder hen vermaande en zich over hen ontfermde. Deuren gingen open en dicht, er werd druk heen en weer gelopen en schaterend gelachen. Wie klaar was, ging alvast naar het hof, om zich te laten bewonderen. Op het dak van de troonzaal zwermden de maagden om elkaar heen: hier nog een strikje of lintje, daar nog een kettinkje en nog wat koolstof rond de ogen. En verder was het wachten op de koning, die nu in de troonzaal zat te eten. De moeders kwamen een voor een naar het hof, sommigen met hun dochters. 'Hij gaat nu naar haar kamer,' meldde een vrouw. De meisjes op het dak verdrongen zich rond de borstwering, een maagd liep al half de trap af. 'Nog even!' klonk het van beneden, 'Wacht tot vrouwe Autonoë zich heeft gekleed.'

'Het is een jongen,' fluisterde een meisje luid, 'En hij heeft hele lange benen!' 'Euarne, zwijg toch!' vermaande haar moeder, 'Hoe kun je dat nou weten?' Het meisje lachte schaapachtig: 'Ik heb brood gebracht en ik heb niets gezien, hoor, maar ze zeggen...'. Ze zweeg beschaamd. De andere meisjes zwegen nu ook en de vrouwen babbelden over de honingkoek, die zo mooi uit de oven was gekomen, wat zeker een goed voorteken mocht worden genoemd. Ten slotte verscheen vrouwe Autonoë in het hof en er vormde zich een stoet van vrouwen, met Ino en Tritone voorop. Ze droegen lampen, kruiken, schalen en bekers. Grootmoeder

Endykea, de oudtante van de koningin, verscheen nu ook in het hof. Autoñoë liep op haar toe en de stoet zette zich in beweging, met Endykea en Autoñoë aan het hoofd. Er werd gefluisterd en de jonge maagden giechelden. Ruisend in hun kleurige rokken en rinkelend van goud en kralen, maar nog altijd zwijgend, ging de stoet naar de kamer van de koningin.

Bij de kamerdeur van Iokaste stond vrouwe Endykea stil en joelde plotseling luid. Ook Autoñoë en haar dochters begonnen nu te joelen en de andere vrouwen joelden mee, ze dromden op tot vlak achter Autoñoë, die nog even wachtte voor ze de deuren van Iokastes kamer wijd opengooide. Endykea ging naar binnen, gevolgd door Autoñoë, Ino, Tritone, tante Protoarista en Aristeia, allen met brandende lampen in de hand. Laios was opgestaan van het bed en deed een stap terug. Autoñoë keek even naar Iokaste die strak rechtop in bed zat, liep vastberaden naar de wieg en nam het kind op. Ze strikte de luierband los, wikkelde de doeken af en hield het naakte kind omhoog. De baby schreeuwde van schrik. 'Koning Laios!' riep Autoñoë luid, 'Hoe noemt u uw zoon?' Alle ogen waren gericht op het kind. 'Phonoleon,' zei Laios aarzelend. Iedereen hield nu de adem in, zelfs het kind was stil. 'Moordende Leeuw,' zei Laios nogmaals, nu voor iedereen verstaanbaar. 'Phonoleon!' jubelden de vrouwen. In de gangen werd het gejubel overgenomen en de vrouwen joelden de naam door de hele Kadmeion.

Autoñoë legde het kind in de armen van Iokaste, het keek verschrikt om zich heen. De vrouwen lieten hun licht op hem schijnen en de oude Endykea knielde langzaam naast hem neer. Ze legde haar handen op het hoofdje en sprak er een zegen over uit. Toen begon ze het kopje kaal te scheren met een mesje van vlijmscherp vulkaanglas. Alleen daar waar de schedel nog zacht was, liet ze een plukje zitten. Het zwarte dons viel op het bed, de maagden veegden het bij elkaar en zochten knielend met hun lampen naar de laatste haartjes. Er mocht geen haartje verloren gaan, want dat zou ongeluk brengen. Endykea wond het donshaar tot een lok en stopte die zorgvuldig in een doosje. Toen zalfde zij het hoofdje. Daarna sneed ze de vingernageltjes kort en ook de teennageltjes. De vrouwen met de lampen raaptten de nageltjes van het laken, ieder flintertje verdween in het doosje. Gesteund

door Autoño kwam de oude Endykea overeind, het kind begon weer te huilen.

De breedheupige tante Melissa, koningin van het keukendomein, kwam schommelend naar voren. Ze overhandigde een schaalje met honing aan Autoño, die het aan Laios voorhield met de woorden: 'Heer, uw zoon huilt. Hij heeft honger!' Laios, die maar half wist wat er van hem verwacht werd, doopte een vinger in de honing en bleef met opgeheven hand staan. Autoño pakte zijn arm en leidde hem naar het huilende kindje. Onhandig smeerde Laios wat honing rond het mondje. Verrast door het plotselinge zoet werd het kind stil en spuugde wat speeksel, de vrouwen koerden en lachten. Stijf trok Laios zich terug aan het voeteneinde van het bed.

Autoño hield het schaalje nu voor aan Iokaste, die haar vinger door de honing roerde en wat tussen de lippen van het kindje smeerde. Het begon meteen gulzig te zuigen, tot haar halve vinger in zijn mondje verdween. Hij keek haar aan en zoog nog harder, Iokaste trok haar vinger voorzichtig terug en gaf hem er een tepel voor in de plaats, waarop hij driftig verder zoog. De vrouwen keken vertederd toe.

'Phonoleon heeft gedronken!' riep Autoño, zodra het kind de tepel even losliet om op adem te komen. 'Laat ook de ouders drinken!' Onder luid gejoel kwamen de vrouwen met kruiken en bekers naar voren. Het kind liet van schrik de tepel helemaal gaan. De dikke, gele kraamwijn werd aan Iokaste overhandigd in de gouden beker die Laios haar bij het huwelijk had geschonken. De stenen bokaal van de koning werd gevuld met een dieprode wijn. Iokaste hief haar beker en zei: 'Laios! Mijn koning! Vader van mijn zoon! Drink met mij op zijn gezondheid!' Traag hief Laios zijn bokaal. 'Gezondheid, vrouwe Iokaste, mijn koningin!' zei hij en hij nam een slok.

Iokaste proefde van de kraamwijn en lachte pijnlijk. Vrouwe Endykea en tante Autoño kwamen nu met bekers in de hand naar voren en brachten een wens uit: 'Gezondheid, kracht en leeuwenmoed,' wenste de oude Endykea luid. 'Verstand, rechtvaardigheid en trots,' voegde Autoño er met heldere stem aan toe. 'Rijkdom, voorspoed en geluk,' wenste Ino, waarop zij haar nichtje Iokaste in de armen viel en zoende. 'De liefste

moeder, de sterkste vader en de mooiste zuster,' wenste Tritone en ook zij zoende Iokaste. 'Vruchtbare landerijen, talrijke runderen en betrouwbare slaven,' sprak tante Protoarista waardig. Als volle nicht van de moeder van de koningin was zij zich van haar hoge adel bewust. Haar dochter Aristeia kwam als volgende. 'De grootste jachtbuit met immer doeltreffende pijlen, de machtigste goed ommuurde stad vol mannen met bronzen zwaarden en een roemrijke overwinning in iedere strijd,' wenste ze breedspakig en trots, omdat zij al drie zonen had en nu weer zwanger was. Iokaste straalde bij iedere gelukwens, de koning dronk met een ondoordringelijk gelaat.

'Het snelste paard, de zoetste wijn en de mooiste vrouwen,' wenste tante Melissa lachend, terwijl ze nogmaals binnen kwam schommelen, nu met de honingkoek. Autoonö gaf een schoteltje met een stuk koek aan Iokaste en hield de volle schaal toen voor aan Laios, die er een brok afnam. Iokaste nam een hap en met de kruimels nog tussen haar tanden prees ze uitbundig het gebak. Laios nam een hap en spoelde hem weg met een slok uit zijn beker. De schaal met honingkoek werd teruggegeven aan Melissa, onder veel lofuitingen over de geur en kleur. Laios dronk zijn beker leeg en schraapte zijn keel. De koning nam het woord, de vrouwen zwegen.

In gloedvolle bewoordingen prees koning Laios de honingkoek als was hij van goud en de wijn als ware het krachtig mannenbloed. Hij sprak van het geluk dat hem ten deel was gevallen, om te zijn verkozen tot koning van het bewonderenswaardige Thebe, dat was gelegen in een zo vruchtbaar land. Hij sprak van het grote voorrecht om te mogen wonen in het gerieflijke huis van Kadmos, waarin zijn koningin, nog zo jong en lieflijk, maar toch reeds zo krachtig, hem een zoon had geschonken. 'Daarom zal ik altijd oprecht alle goden eren, die mij als koning van dit huis en deze stad en dit land hebben gezegend met zoveel voorspoed en geluk,' besloot Laios zijn toespraak. De vrouwen begonnen weer luid te joelen en Laios verliet de kamer. Het gejoel bleef hem achtervolgen terwijl hij terugliep naar de troonzaal, waar hij door alle mannen van Kadmos met gejuich werd verwelkomd en door zijn zwager Kreon met gelukwensen werd overstelpt.

Nadat Laios de kamer verlaten had, verstomde het gejoel. Het ritueel was voorbij. Het kind werd, in een luier gewikkeld, terug in de wieg gelegd en de vrouwen kwamen een voor een met gelukwensen en geschenken. Linten en belletjes werden aan het hengsel van de wiegenmand gestrikt en op het bed stalde Iokaste de doeken en dekentjes, nappen en lepeltjes rond zich uit. De vrouwen gingen zitten, op de banken en later ook op de grond. De ene schonk de bekertjes vol, een ander gaf de schalen door, er werd gebabbeld en gelachen, gegeten en gedronken, het was feest. In het licht van vele lampen werd het kind door alle vrouwen bewonderd en geprezen.

Ten slotte werd Iokaste moe, ze ging liggen. Voor de vrouwen was dat het teken om afscheid te nemen. Ze stonden op, een voor een of in groepjes. Autonoë en haar dochters vertrokken als laatste, nadat ze Iokaste hadden geholpen om haar sieraden weg te bergen, haar kleren uit te trekken, haar opgestoken haar los te maken en haar gezicht te reinigen. Ze wensten haar een goede nacht en verlieten de kamer, met hun lampen in de hand. Iokaste kroop in bed en blies haar lamp uit. Voor ze in slaap viel, gingen haar gedachten terug naar wat Laios had gezegd. Phonoleon had hij hem genoemd, Moordende Leeuw. Maar hoe zou haar kleine Erastos, dat lieflijke schepseltje, ooit de machtige Laios kunnen vermoorden? Ze begreep het niet, die gedachte was gewoon te dwaas. Ze nam zich voor om haar Mikroleon met zoveel liefde te omringen, dat geen boze geest hem ooit zou kunnen benaderen. Zo viel ze in slaap.

De volgende morgen verscheen Iokaste voor het eerst weer in het hof, met de wiegenmand op haar heup. Het was nog vroeg, maar ze werd verwelkomd door Ino en Tritone, die al terug waren van de bron en nu bloemen verzamelden voor een welriekende olie. De ochtend geurde naar rozen, de lavendel bloeide ook al, zag Iokaste. Ze wandelde wat rond met haar nichtjes, plukte mint, majoraan en blauwe viooltjes in de kruidentuin, legde het ruikertje in de wiegenmand en ging naar het dak van de troonzaal. Ze zette de mand naast zich in de schaduw en pakte haar naaidoos, zoals ze gewend was. Ino en Tritone pakten eveneens hun naaiwerk. Autonoë kwam naar boven en ging bij hen zitten,

zoals altijd. Ze werkte de zomen van een hemelsblauw jak af met een saffraangele band en grasgroene borduursteken. In het heldere daglicht op het dak en in het hof daar beneden zaten al spoedig overal vrouwen in groepjes te weven, te naaien of te borduren, zoals eeuwig en altijd. Maar de mand met strikjes aan de zijde van Iokaste maakte dat vandaag alles anders was. Het licht leek helderder, de hemel stralender en de wereld was duizendmaal mooier dan voorheen. Ze zuchtte van geluk. Ze keek even naar de wieg en maakte haar steekjes nog fijner.

Aanvankelijk werd er stil en aandachtig gewerkt, maar toen het kindje de ogen opsloeg, om zich heen keek en ging huilen, begonnen de moeders te lachen en de maagden zongen: 'Suja, suja, wiegenkind, je moeder is nabij...' Iokaste nam hem uit de mand en legde hem aan de borst. Terwijl hij dronk, werd hij met zoete woorden gekoosd en toen hij gevoed en verschoond weer in zijn mandje lag, zongen de maagden zachtjes tot hij insliep. Iokaste keek vertederd naar zijn slapende gezichtje. Geen boze geest kan hem hier ooit benaderen, dacht ze. Toch zweemde er even een frons over haar voorhoofd.

Later op de dag, tijdens de middaghitte, zaten de maagden te ginnegappen en vlas te spinnen in een beschaduwde hoekje van het dakterras. In het hof waren de moeders loom in de schaduw teruggezonden, met hun kinderen half slapend op schoot. De grootmoeders zaten te dommelen, te breien, of te haken. Iokaste haalde haar lier, ze liet de snaren een voor een klinken en begon het lied van Demeter te zingen. De maagden staakten hun gegiebel en zongen mee:

Demeter, gerstmoeder en graanvoedster,
uw dochter Kore is zo pril en groen en zoet.
Demeter, moeder van de vaderloze lente,
uw rijpe dochter ging getooid in gouden gloed...

Bij deze verzen aarzelden de maagden, maar de tantes vielen in:

...toen uw zoon Iakchos, verwekt door Zeus Vader,
werd geboren als een snoeverige schreeuw.
Met deze zuigeling nog huilend in uw armen
werd u genodigd op de spelen om de Leeuw.
En op de bruiloft van Harmonia en Kadmos
schonk u uw mooiste mantel aan de jonge bruid,